

Bevezető a „Kortárs sorozatok” összeállításához

A *Metropolis* mindig is arra törekedett, hogy profilját tágan és rugalmasan határozza meg annak érdekében, hogy a társtudományok és a mozgóképkultúra minél szélesebb területei helyet kaphassanak összeállításában. Ennek jegyében már 2001-ben a média és a film kapcsolatának kérdéseit tárgyaló közös lapszámot készítettünk a *Médiakutató* folyóirattal (I. *Média és film*, 2001/4). Az amerikai minőségi tévésorozatokról („quality TV”) magyar nyelven szintén elsőként, 2008-ban közöltünk összeállítást *Kortárs amerikai tévésorozatok* címmel (2008/4). Egy évvel ezelőtti, 2020-as összeállításunk pedig a sorozatos elbeszélés és a műfajiság speciális keresztmetszetét, a kortárs bűnügyi sorozatok világát vizsgálta (I. *Bűnügyi sorozatok*, 2020/2). Már ennek a címéből hiányzott egy fontos szó, a televízió. Nem véletlenül. A lapszám szövegeinek többsége nem hagyományos tévécsatornák sorozatait, hanem a streamingkultúra robbanásszerűen átalakuló közegében született sorozatokat, így például az HBO kelet-európai produkcióit tárgyalta. Márpedig az HBO már évtizedekkel ezelőtt meghirdette szlogenjét: Ez nem TV, ez HBO! Jelen összeállításunk még egyértelműbben túllép a hagyományos értelemben vett televíziós és sorozatkultúrán, tanulmányaink többsége ugyanis az egyik vezető streamingszolgáltató, a Netflix sorozatait elemzi.

6

A lapszám kiindulópontját egy, a 2021-es év tavaszán az ELTE BTK Film-, Média- és Kultúraelméleti doktori programja keretében Hermann Veronika és Varga Balázs által tartott kurzus – *Elbeszélés és szerialitás a film utáni mozgóképek korában* – adta. A félév során a kortárs kritikai kultúrakutatás és médiakutatás, valamint a szerialitás és a narrációelméletek diszciplináris összekapcsolatainak segítségével tárgyaltuk a komplex elbeszélés és a mozgóképes (poszttelevíziós) szerialitás kérdéseit. Jelen lapszámunknak ez a közös elméleti és módszertani műhelymunka volt az alapja. Az összeállítás különböző esettanulmányok révén nyújt bepillantást a kortárs sorozatkultúra kulturális sokszínűségébe, ugyanis az elem-

zett sorozatok többsége nem angolszász vagy amerikai, hanem valamilyen lokális (lengyel, indiai, mexikói) produkció, és tematikája révén is a kulturális globalizáció különböző aspektusait jelenítik meg. A szövegek tehát a kortárs sorozatok változatos kulturális elemzési és értelmezési stratégiáit példázzák.

Az első tanulmány, Hermann Veronika írása a Netflix első lengyel gyártású sorozatát, az *1983* című alternatív történelmi-politikai thrillert és az HBO gyártásában készült román–német krimit, a *Hackerville*-t elemzi a panoptikus és posztpanoptikus hatalom- és médiatechnológiák szempontjából. Hermann elemzése kitüntetett figyelemmel fordul afelé, hogy ezek a sorozatok és a (poszt)panoptikus médiatechnológiák milyen társadalomkritikai értelmezéseket produkálnak, ezen értelmezésekben miként keveredik a globális társadalmi-politikai perspektíva, illetve a kelet-európai régió kortárs társadalmi-politikai helyzete.

A következő szöveg, Varga Balázs esettanulmánya egy újabb lengyel Netflix-produkció, a *Mocsár* című bűnügyi sorozat segítségével reflektál a már Hermann szövegében felvetett problémákra, a lokális és globális gyártás kérdésére, és arra, hogy mi és hogyan látható Kelet-Európa (poszt)szocialista örökségéből és jelenéből ezekben a sorozatokban. Varga a bevezetőben áttekinti a Netflix globális produkciós és terjesztési szisztémájának alapkérdéseit, majd a lokális kulturális és társadalmi kontextusok ambivalens megjelenítését vizsgálja a lengyel sorozatban.

Benedek Anna szövege szintén Netflix-sorozattal, A *másik út* című adaptációval foglalkozik. Az ő elemzése is nagy figyelmet szentel a kérdésnek, hogy vajon mi magyarázhatja a sorozat jelentős globális sikerét: a zárt és egzotikus világ bemutatása, vagy éppen az ismeretlenben rejlő ismerősség nézői élményének behívása? A szöveg ezt a kettősséget a Freud által népszerűvé tett kísérteties (unheimlich) fogalma segítségével, valamint bőséges irodalmi és kulturális kontextusok megmozgatásával járja körül.

Fejes-Jancsó Dorottya tanulmánya a politikai és társadalmi kontextusok és a „Netflix versus helyi szabályozás” vitái felől vizsgálja a globális streamingkultúra intézményi aspektusait. Írása *A megfelelő jelölt* című sorozat viharos indiai fogadtatását és cenzurális-szabályozási vitáit követi, melynek nyomán szintén annak látjuk tanulságos példáját, hogy a globális platformként működő Netflix milyen sajátos módon lép be egy méretét tekintve is meghatározó regionális piacra.

A következő szöveg, Bátorfy Attila munkája szintén kulcsfontosságú régiós piaccal és egy nagy hatású mozgóképes műfaj egyik legfrissebb, Netflix-produkcióban készült variációjával foglalkozik. Bátorfy a *Ki ölte meg Sarát?* című sorozat bűnelbeszélésében megjelenő (és variálódó) helyi telenovela-tradíció izgalmas hibrid működését elemzi.

Összeállításunk utolsó szövege, Vécsey Virág tanulmánya két, valamivel régebbi, kultikus animált sitcom, a *South Park* és a *Simpson család* elemzésére vállalkozik. Vécsey egy kurrens össztársadalmi probléma, a klímaváltozás reprezentációját vizsgálja a két sorozatban, vagyis a korábbi, jobbra bűnügyi tematikájú sorozatok után műfajában és típusában is eltérő karakterű példa elemzésére vállalkozik. A humor, a szatíra és a társadalomkritika módozatainak áttekintése azonban az összeállítás egyik közös nevezőjeként szolgáló társadalmi-kulturális-politikai szempontrendszer további, sajátos változataként mutatja be nemcsak a sorozatkultúra sokszínűségét, de a megközelítésükre és elemzésükre használható értelmezési stratégiák változatosságát is.

A szerkesztők

Ezúton értesítjük kedves olvasóinkat és támogatóinkat, hogy a **Metropolist** kiadó Kosztolányi Dezső Kávéház Kulturális Alapítvány számlájára

az adózók által felajánlott 1%-okból 2021-ben 156 401 Ft folyt be.

Ezt az összeget lapunk működési költségeire fordítottuk. Felajánlásait – melyek nélkülözhetetlen segítséget jelentenek folyóiratunk számára – hálásan köszönjük!

Kérjük, 2021. évi adóbevallásukkor is gondoljanak ránk, és támogassák munkánkat!

METROPOUS
FILMÉLEMI ÉS FILMÖRTÉNEMI FOLYÓIRAT

**A Kosztolányi Dezső Kávéház
Kulturális Alapítvány adószáma:**

18083787-1-42

Köszönjük!